

LJUBLJANA ▶ Komunistično vodstvo je motilo, da vodilni tigrovci niso bili strankarsko opredeljeni za komunizem

V partizane so šli kot domoljubi

"Tigr je bil narodnoobrambno gibanje, ne pa stranka, ki bi simpatizirala z eno ali drugo politično opcijo. Tigrovcev politični nazori niso zanimali, zanimal jih je le boj proti fašistom," je med pogovorom o svoji knjigi Partija in tigrovci poudarila dr. Tatjana Rejec.

To, da niso bili strankarsko opredeljeni za komunizem, pa je motilo partijo. Tigr kot organizacija med vojno ni obstajal, saj je bil vojaški vodja **Danilo Zelen** ubit kmalu po okupaciji Jugoslavije, politični in idejni vodja **Albert Rejec** pa si je življenje rešil s pobegom in skrivanjem v Srbiji. Oba sta pred izbruhom vojno začela sodelovati z angleško obveščevalno službo.

Domoljubi v vojni

"Rejec se je leta 1939 odločil, da bo sodeloval z angleško obveščevalno službo. V zameno, ker je v najtežjih časih obveščevalno sodeloval z njimi, bi imela Jugoslavija po vojni boljši položaj," odločitev Rejca, ki je pozneje postal njen sopro, pojasnjuje dr. **Tatjana Rejec**. Ostale vodilne tigrovce so nastali zaprli ali jih pobili že pred vojno. Med vojno so na terenu ostali le nevodilni posamezniki, nekateri so bili kot italijanski državljani vpoklicani v italijansko vojsko, mnogi pa so zaradi svoje nezanesljivosti vojni čas preživljali v znanih "specialnih bataljonih" na

Siciliji. Po kapitulaciji Italije so se brez oklevanja pridruževali partizanom. *"Ampak v partizane so šli kot domoljubi, ne kot partijci,"* poudarja avtorica knjige.

Kljub temu, da organizacije po letu 1941 ni bilo, pa se je partija med vojno skrbno ukvarjala s tigrovci. Arhivsko gradivo je Rejčevi namreč potrdilo, da ima takratni centralni komite KPS na vesiti več likvidacij teh primor-

skih domoljubov. V raziskavi se ni posvetila ugotavljanju števila, ampak proučevanju usode nekaterih pomembnejših usmrčenih tigrovcev, **Toneta Majnika**, **Ferda Kravanje** in **Maksa Rejca**. Slednji je bil brat njenega moža, pravnik in tigrovec, partizani pa so ga ubili poleti 1943, ko je proti severu Italije prodirala angleška vojska.

Partijo in njeno varnostno-obveščevalno službo (VOS) je skrbelo prav sodelovanje tigrovcev z Angleži, ugotavlja v svojem delu. *"Bali so se, da bi stopil na stran Angležev, da bi jih po-*

dučil o situaciji na Primorskem in da bi imel vpliv nanje," navaja razloge za njegovo usmrnitev.

Tigra niso javno napadali komunisti (**Aleš Bebler**, **Mirko Bračič** in **Dušan Pirjevec**), ki so leta 1942 prišli na Primorsko, da bi organizirali NOB. *"Šlo jim je za to, da bi čim več Primorcev stopilo v NOB. Če bi ga napadali, bi le zmanjšali število ljudi, ki bi šli v partizane,"* pojasnjuje Rejčeva. Kakšen je bil dejanski odnos do Tigra pa se vidi iz poročil, ki jih je VOS pošiljal njen sodelavec **Edo Brajnik**, julija 1943 poslan na Primorsko, da bi tod organiziral vse vrste delovanja VOS.

Dr. Tatjana Rejec je s pomočjo arhivskega gradiva ugotovila, da je Brajnik tigrovce razdelil po socialnem poreklu. *"Intelektualce je štel med nasprotnike, proletarce,*

Foto: Jana Krebelj

Tatjana Rejec

neizobražene tigrovce, kmečke fante - in v glavnem so bili člani tigra kmečki fantje - pa za pozitivne." Intelektualci so bili po mnenju VOS nevarni, saj so po njihovem "za mastne denarce" sodelovali z Angleži in z jugoslovansko vladajočo kasto. Raziskovalka to zanika: "Vsi

Primorci so radi poročali o utrjevanju italijanske meje, o vrstah oborožitve italijanske vojske in podobno, saj je poročanje pomenilo boj proti fašizmu."

So bili teroristi?

Predvojne ilegalne akcije tigrovcev so še danes razlog za politične špekulacije o tem, ali so bili tigrovci teroristi. *"Fašisti so jim odvzeli vsako možnost javnega političnega delovanja,"* na to, da so bile metode njihovega dela posledica brezpravnosti Slovencev, opozarja dr. Tatjana Rejec. *"Tigrovci so se borili za legitimne cilje, za pravice Slovencev, ki so jih imeli pod Avstrijo in sprva pod Italijo. Za legitimne cilje so se borili z ilegalnimi sredstvi, ker za boj niso imeli več nobene legalne možnosti."*

JANA KREBELJ

Praznik Tigra

V soboto opoldne bo na prizorišču prve bitke proti okupatorju, ki je bila na Mali gori nad Ribnico 13. maja 1941, slavnostna prireditev. Organizira jo društvo za negovanje rodoljubnih tradicij Tigr Primorske, ki je nastalo 1994 v Postojni, skupaj z občino Ribnica.

Ta dan je bil pred leti med predlaganimi za državni praznik, predlani pa je bila državna proslava ob dnevu odpora proti okupatorju (27. april) na Mali gori.

Društvo, ki izdaja glasilo Rodoljub s številnimi dokumentarnimi zapisi o Tigru, postavlja spominske plošče v spomin padlim tigrovcem in prireja okroglo mize na to temo. Društvo ima 800 članov, med katerimi najdemo tudi ugledne politike. Njihov največji projekt je spomenik braniteljem slovenske zemlje na Cerju, ki bo hkrati muzej obeh svetovnih vojn in osamosvojitvene vojne za Slovenijo.

TAM